

5230 - 92
BIBLIOTECA
MAR

AL XX-lea CONGRES

AL

Nevrologilor și psihiatrilor francezi și belgiani

DE LA

BRUXELLES-LIÈGE

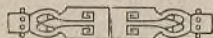
1—8 August 1910

DARE DE SEAMĂ

DE

D-r. GEORGE MILETICIU

Medic Primar al Sanatoriului Madona-Dudu din Craiova

Institutul Grafic «SAMITCA»

I. SAMITCA și D. BARAȘ.—Societate în comandă, Craiova

1910.

AL XX-lea CONGRES

AL

Nevrologilor și psihiatrilor francezi și belgiani

DE LA

BRUXELLES—LIÉGE

AL XX-lea CONGRES

AL

Nevrologilor și psihiatrilor francezi și belgiani

DE LA

BRUXELLES-LIÈGE

1—8 August 1910

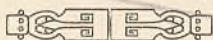
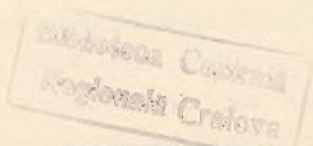

DARE DE SEAMĂ

DE

D-r. GEORGE MILETICIU

Medic Primar al Sanatoriului Madona-Dudu din Craiova

Institutul Grafic «SAMITCA»

I. SAMITCA și D. BARAȘ.—Societate în comandă, Craiova

1910.

5230

Domnilor

Petrie Chitru și

N. P. Romanescu

Episcopii așezămintelor bisericii Madona-Dudu din Craiova

Domniilor-Voastre dedic prezenta dare de seamă despre al XX-lea Congres neurologic și psihiatric delà Bruxelles-Liége, la care am luat parte ca delegatul oficial al acestui așezământ prin adresa d-lui Ministru al Instrucțiunii și Cultelor No. 39405 delà 30 Iunie a. c., pe baza recomandățiunei D-voastră. Nu pot decât a vă exprima mulțumirile mele cele mai călduroase pentru binevoitorul concurs ce-mi acordați spre a putea participa la asemenea congrese și a publica lucrările mele științifice. Pentru institutul ce am onoare a'l conduce aproape de un cuart de secol, aveți o deosebită sollicitudine, dându-mi tot ajutorul material spre a'l aduce și menține la nivelul institutelor similare din străinătate. In timpul de când administrați bunurile bisericii Madona-Dudu s'au făcut transformări și

perfecționări din cele mai importante în acest sanatoriu. S'a completat personalul spitalicesc după exigențele moderne, s'au adaus camere noi pentru bolnavi, s'au mărit bucătăria înzestrându-o cu o mașină de gătit din prima fabrică din Germania, s'a făcut un salon de recepțiune elegant mobilat, s'au completat zestrea spitalicească și instrumentariul medical, în fine s'au clădit băile cele noi cu hidroterapie sistematică, piscina, băi electrice etc. Toate aceste îmbunătățiri fiind în folosul pacienților, cari caută îngrijire și vindecare în sanatoriu, viu a vă mulțami și în numele acestora.

AUTORUL.

Congrese medicale speciale se țin azi în mod regulat în toate țările culturale. Atât pentru înaintarea științei medicale cât și pentru menținerea la nivelul zilei a medicului, aceste congrese au devenit o necesitate. Am luat parte și la congrese internaționale, dar din multe puncte de vedere prefer pe cele restrânse pe specialități.

Nevrologii și psihiatrii din Franța convoacă anual un congres într'un oraș al patriei lor, iar cei din Belgia într'un oraș belgian. Anul acesta, în vederea expoziției universale dela Bruxelles, nevrologii și psihiatrii ambelor țări, au convenit a ține un congres comun la Bruxeles—Liège, sau după stilul oficial: „*Le XX-e congrès des médecins aliénistes et neurologistes de France et des pays de langue française*“.

Am o predilecțiune pentru Belgia și am vizitat deja de mai multe ori această frumoasă țară, cu vasta sa cultură, cu bogata sa industrie, cu admirabilele sale monumente, muzee, galerii și reminiscențe istorice. În anul 1908, am luat parte la al IV-a congres belgian de nevrologie și psihiatrie, la Gand, ținut în luna Septemvrie. În acest vechiu și pitoresc oraș belgian,

cu o bine înzestrată universitate, m'a interesat cu deosebire ospiciul Guislain, care cuprinde 550 paturi. Marele alienist Ioseph Guislain, a fost fondatorul și primul medic al acestui institut, care poartă numele său. Sala de recepțiune, unde s'au ținut ședințele congresului, este ornată cu o mulțime de tablouri prețioase din vechia școală flamandă, donate ospiciului de distinsul său medic. Acest ospiciu pentru alienați este condus de o congregație religioasă — ca mai toate spitalele din Belgia, — și numai medicul este persoană laică. O surpriză plăcută ne-a făcut un corp de muzicanți, compus numai de alienați tratați în ospiciu, iar piesele muzicale au fost executate cu armonie perfectă.

Gand are o școală specială pentru copii anormali și înapoiați intelectualmente, admirabil condusă. Asemenea școli ar trebui înființate în toate centrele cele mari, fiind de cel mai mare folos atât pentru bunul mers al școlii în general cât pentru elevi în particular. Astfel școlile sunt scutite de acei elevi greoi la minte și învățătură, cari sunt târați ca un balast neplăcut din clasă în clasă prin corigență și repetență. În asemenea școli speciale copiii obțin o educație necesară, conform desvoltării lor intelectuale, apoi sunt îndrumați spre o meserie oarecare.

Alt institut interesant la Gand este azilul St. Ioseph pentru copii alienați, cunoscut sub numele „Strop“, condus de congregația „Frères de Charité“. Această bogată congregație posedă azile analoage și în alte

orașe până chiar în America. Instalațiunile dela „Strop“ sunt cu totul moderne și chiar luxoase. Salonul de recepțiune este ornat cu peste o sută tablouri, din cari multe de mare valoare; chiar galeriile deschise, cari leagă între ele diferitele pavilioane, sunt pictate în mod artistic pe pereți. Există aici o cafenea cu mese mici și un biliard, ca în orice stabiliment similar din oraș. În acest an au fost internați 110 alienați cu plată și 250 copii din clasa pauperă, pentru cari plătește Statul.

O jumătate de oră distanță de Gand, la Melle, am vizitat azilul „*Caritas*“, destinat exclusiv pentru femeile alienate, și inaugurat în luna Iulie al acestui an, adică abia de două luni, condus de congregația religioasă „*Soeurs de Charité*“. Toată instalația cuprinde două zeci și două pavilioane mari de câte două etaje, plus parterul, în stil gotic; nouă hectare clădiri și douăzeci hectare parc. Coprinde șase sute paturi, cu o singură clasă, pentru care Statul sau familia plătește 1 franc 48 centime pentru întreținerea unui bolnav.

Orașul Gand este înzestrat cu un mare număr de institute de binefacere, spitale, ospicii și azile, poate ca nici un alt oraș. Are 7 spitale, 2 orfelinate, 5 ospicii pentru bătrâni, 1 azil pentru orbi, 5 ospicii pentru alienați, 2 azile pentru surdo-muți, 6 dispensare, 1 casă de mizericordie pentru copiii părăsiți și 1 casă pentru moralizarea fetelor căzute, 2 institute oftalmice apoi creșe (*crèches*), azile de noapte și case de retragere cu plată. Pentru igiena corporală orașul dispune de 5

stabilimente complete de băi, cu prețuri extrem de ieftine; astfel clasa I costă 1 franc în zilele de sărbătoare și 80 centime în zilele de lucru, inclusiv săpun și rufărie; clasa II 40—60 centime, iar clasa III 20 centime. Curățenia din Belgia și Olanda este proverbială. Sâmbătă seara vezi pretutindeni cum servitoarele spală și freacă trotuarele împreună cu fațadele caselor. Aici stă adevărata cultură a unui popor.

Am găsit interesant a da această mică schiță despre impresiunile mele din Belgia dela congresul medical din anul 1908, înainte de a expune mai pe larg darea de seamă despre congresul din anul 1910, ținut în orașele Bruxelles și Liège.

Al XX-lea congres al medicilor alieniști și nevrologiști ai Franței și țărilor cari vorbesc limba franceză, patronat de M. S. Regele Albert I, s'a aflat sub dubla președinție a profesorului dr. Crocq din Bruxelles pentru Belgia și a profesorului dr. Klippel din Paris pentru Franța. Secretarul general era înfatigabilul dr. Decroly, director al institutului de învățământ special în Bruxelles, care a figurat în aceeași calitate și la congresul dela Gand în anul 1908.

La 31 Iulie, în ajunul deschiderii solemne a lucrărilor științifice, doamna și domnul dr. Crocq au avut amabila inspirațiune de a invita pe congresiști la o serată intimă în spațioasele lor saloane din rue Joseph II d'Autriche.

La 1 August orele 10 a. m., s'a deschis congresul în sala numită „*de Milice*“ situată în parterul pa-

latului primăriei, pusă la dispoziție congresiștilor de edilitate capitalei Belgiei, pentru toate ședințele. Primăria din Bruxelles este una din cele mai splendide clădiri în stil gotic; vasta piață înaintea primăriei este înconjurată numai de clădiri în stil gotic, datând de 5—6 secole, printre cari se găsește neîntrecutul giuvaer arhitectonic „*Maison du roi*“. Regele Belgiei a fost reprezentat prin contele d'Arschoot, iar guvernul belgian prin d-l Velghe, director general la ministerul de interne și prin d-l de Latour, director general la ministerul de justiție. Mi-a făcut o deosebită plăcere a saluta pe amabilul d-l de Latour, cu care am avut onoarea a face cunoștință la Gand, în anul 1908, și care în mod infatigabil a azistat la toate congresele nevrologice anterioare în Belgia. Domnul de Latour reprezintă departamentul ministerial, care conduce azilele de alienați și a fost totdeauna un colaborator devotat și luminat al psihiatrilor și nevrologilor belgiani, dându-le tot concursul posibil în departamentul său ministerial. Guvernul francez a fost reprezentat prin d-l Beau, ministrul Franței la Bruxelles, și prin d-l Granier, delegatul președintelui consiliului. La această primă ședință au azistat peste 120 nevrologi și psihiatri din toate țările, mulți însoțiți de damele lor, uniți între ei prin cultul frumoasei limbe franceze: francezi, belgieni, olandezi, ruși, elvețieni, spanioli, italieni, români și americani. România a fost reprezentată prin d-rul Parhon din București și subsemnatul. După discursurile miniștrilor, președinților, etc., congresiștii

au fost invitați a vizita interiorul demn de văzut al palatului municipal, în urmă au început imediat ședințele științifice.

Din discursul președinților dr. Crocq și dr. Klippel, notez următoarele pasage adresate congresiștilor străini naționalității franceze și belgiene: „Nous sommes heureux de constater qu'un nombre relativement élevé de savants de plusieurs autres pays participent à notre réunion. Nous remercions ces nouveaux adhérents de venir à nous, et nous espérons qu'ils deviendront des collaborateurs réguliers. Nous voudrions que nos Congrès annuels fussent habituellement composés de cette même façon. N'est-il pas vrai de dire que nos collègues de Belgique, de Suisse, de Roumanie, de Russie, nous laissent souvent croire que notre Congrès est une réunion de savants français plutôt que de pays de langue française“.

Prima ședință a fost în întregime consacrată expunerii I-ei cestiuni: *morbul somnului și narcolepsiile*, raportorii d-nii Van Campenhout (Bruxelles) și Lhermitte (Paris). Morbul somnului, e datorit înțepăturilor insectei numite *glossina palpalis* sau *musca tse-tse*, care introduce în circulația sângelui germenul boalei *trypanosoma gambiense*. Teribila afecțiune este limitată în Africa occidentală și centrală și face colosale devastări printre indigeni. Aceste ținuturi fiind amenințate a fi despopulate, statele coloniale din Europa au luat serioase măsuri pentru combaterea flagelului. Știm că regretatul mare savant dr. Robert

Koch, a petrecut mai mulți ani în aceste regiuni ale Africei, studiind natura boalei și mijloacele curative.

Până în anul 1905, boala somnului era considerată ca incurabilă, dar de atunci s'au experimentat medicamente noi cu rezultate destul de favorabile. Modul de tratament se apropie de acela al sifilisului, consistând într'o cură îndelungată în cursul mai multor ani. Din această cauză se observă în această afecțiune atâtea insuccese ca și la sifilis. Singurul medicament eficace este atoxilul în injecțiuni subcutanate de 0.50 centigrame de două ori pe săptămână în curs de trei luni, cu pauze tot de trei luni în primul an. Doze mai masive devin toxice, cauzând ca complicație gravă atrofia nervului optic. În lupta contra boalei somnului, profilaxia are un rol important, consistând în distrucțiunea sistematică a muștei tse-tse cu cuibarele sale, ferirea populațiunei de înțepăturile lor, izolarea bolnavilor, supravegherea caravelor, a bastimentelor și celorlalte mijloace de transport, spre a nu propagă germenii acestui flagel devenit social pentru Africa ecuatorială.

Boala somnului fiind o afecțiune parasitară, iar parazitul trăind în plasma sângelui individului atins, în a II-a și a III-ea perioadă se observă fenomene grave din partea centrilor nervoși. Accese maniacale cu impuls de sinucidere sau omucidere. Alienațiunea mintală tripanosomiacă are ca tip clinic fundamental confusiunea mentală desvoltându-se pe un fond demențial foarte pronunțat, somnolență, stupoare, gatism.

Aceste turburări psihice în morbul somnului au un prognostic grav.

Narcolepsia este o exagerațiune a funcțiunei hipnotice, o hipersomnie paroxistică. Sindromul acestei afecțiuni descrise mai întâiu de către Gelineau, se caracteriză printr'o nevoie subită, iresistibilă de a dormi, de ordinar de scurtă durată, producându-se în intervale mai mult sau mai puțin apropiate.

Narcolepsia poate fi esențială sau idiopatică, cu alte cuvinte ea poate să constituie toată boala, neputându-se constată nimic din partea viscerelor sau a sistemului nervos, ce ar permite a raportă la o alterațiune oarecare atacul somnului paroxistic. Mulți autori moderni contestă însă existența unui grup de narcolepsie idiopatică sau esențială. Somnul patologic se observă în afecțiunile organice ale encefalului, în tumori, în poliencefalită superioară acută, în encefalitele difuze, în tripanomiasa, și în meningita tuberculoasă. Accese de somn paroxistic pot apare în cursul intoxicațiunilor de diverse materii, precum substanțe hereto-toxice ca alcoolul, plumbul, opiul, hașișul, chloralul, eterul, chloroformul etc. ori prin produse auto-toxice, elaborate chiar în sânul organismului, ca obesitatea, diabetul, uremia, mixoedemul, insuficiența hepatică. Narcolepsia patologică se mai observă în histerie, în epilepsie, în hipnoză, în psihoze, în fine în diferite afecțiuni acute grave.

Narcolepsia este așa dar un sindrom comun la afecțiunile cele mai variate, de variată natură; iar spre a

găsi cauza acestei manifestațiuni patologice, nu trebuie să observăm numai caracterele acestui somn anormal, ci și simptomele ce-l însoțesc.

La discuțiune au luat parte numeroși oratori, Blanchard (Paris) Regis (Bordeaux) Thiroux (Paris) Deny (Paris) Meige (Paris) Dupré (Paris) Binet-Sanglé (Paris) Claparede (Geneva) Graeter (Basel) Martin et Ringenbach (Brazzaville) Granjux (Paris) Demanchy (Paris) Chartier (Paris).

La 2 August, orele 9 dimineața s'a desvoltat a II cestiune: *sistematizarea leziunilor trofice în afecțiunile nervoase și mentale*, raportorii d-nii dr. Sano (Anvers) și dr. Rose (Paris). Atât observațiunile clinice cât și considerațiunile de ordin embriologic, au sugerat ideea despre posibilitatea unui raport de cauză și efect între leziunile cutanate și turburările sistemului nervos. Cestiunea a fost într'atât de complet expusă de raportori, încât nu a dat loc decât la o scurtă discuțiune, la care au luat parte Meige (Paris) Parhon (București) și Laignel-Lavastine (Paris). ✓

Raportorii descriu alterațiunile tegumentului, a anexelor sale, a glandelor și a vaselor sale în afecțiunile sistemului nervos, precum: turburări sudorale, turburări vasomotorice, purpura și echimoze. Apoi turburări piloase precum: calviția și hipertrichoza, turburări trofice, erupțiuni infecțioase și zona.

De aici ei trec la afecțiuni cutanate de origină nervoasă precum: naevi vasculare, verucoase, pigmentare și piloase; trofonevrozele cutanate precum; lichenul,

psoriaza etc.; diferitele erupțiuni infecțioase precum purpura și urticaria, în fine sclerodermia.

Ca resumat, raportorii sunt de părere a evita într'un mod general de a sistematiza prea mult afecțiunile cutanate. În fine ei deduc că turburările trofice trebuie atribuite mai mult leziunilor căilor motrice, decât celor sensitive.

La orele 11½ congresiștii s'au transportat la Teatrul Pathé, situat pe Boulevard du Nord 152, unde a avut loc o ședință cinematografică științifică foarte interesantă. D-l dr. Comandon din Paris a binevoit a crea în mod special pentru congres filmuri noi de o rară perfecțiune: morbul somnului, febra recurentă, spirochetele palide ale sifilisului, aglutinațiuni de spirochete la păseri, microbii intestinului la șoareci, fagocitoza tripanosomelor. Apoi s'au făcut proiecțiuni fixe reprezentând bolnavi atinși de boala somnului, muștele și insectele transmițătoare, diferite spitale, barace și laboratoare în Africa ecuatorială etc. Explicațiile au fost date într'un mod magistral de către d-rul Van Campenhout din Bruxelles. În genere această reprezentare științifică cinematografică a fost atât de instructivă și atât de perfect executată, încât, după avizul general al asistenților, merita singură o călătorie la Bruxelles.

După amiază, congresiștii s'au fotografiat într'o grupă impozantă în superba curte de onoare a palatului municipal și s'au făcut diferite comunicări.

La 3 August, orele 8 dimineața congresiștii au

plecat cu un tren special la celebra colonie dela Gheel. Matineul a fost consacrat pentru a vizita în grupe mici orășelul, bisericile, spitalul și multe case particulare cari asistă în mod familiar alienați. Am putut constata excelenta funcționare a acestui sistem sub abila direcțiune a doctorului Meeus, succesorul eminentului medic-director dr. Peeters. Colonia a oferit în urmă congresiștilor un copios dejun.

Dela 2—6 p. m., ședințele congresului s'au ținut în sala teatrului, s'au făcut diferite comunicări, iar la fine o domnișoară Diamandy ne-a dat probe despre talentul său extrordinar mnemotehnic din domeniul aritmeticei. Acum câțiva ani am avut ocaziune de a constata aceeași particularitate mnemotehnică în Craiova la un frate al ei, prin urmare este o particularitate familiară.

Același tren special ne-a întors în Bruxelles, unde am ajuns la orele 7½.

Aici este locul de a da o descriere mai amănunțită despre această colonie familiară Gheel, în felul său unica în lume, și datând de mai multe secole.

Sunt asistați în mod familiar acei alienați, cari nu sunt indicați a fi internați într'un ospiciu sau sanatoriu, dar pot fi îngrijiți în sânul familiei, naturalmente al unei familii străine. Familia bolnavului este cu totul neaptă pentru a'l asistă din mai multe motive; mai întâiu ea nu va aveà educația necesară cum trebuie tratat un asemenea bolnav, apoi familia lesne va pierde răbdarea și nu va aveà autoritatea morală trebuincioa-

să asupra bolnavului, în fine pentru acesta este de mare folos a fi scos din mediul în care s'a bolnăvit. Prototipul unei asistențe familiare în massă, îl găsim în orașelul Gheel.

Origina acestei asistențe familiare în Gheel se pierde în primii secolii ai evului mediu. După tradiție, pe la anul 600 după Christ, o principesă din Irlanda anume Dymphna, de o rară frumusețe, a îmbrățișat creștinismul și s'a refugiat dinaintea furiei tatălui său păgân, care o mai urmărea cu un amor incest. Fugara a găsit un refugiu într'un loc pustiu în Belgia, lângă o mică capelă închinată sfântului Martin, apostolul Galilor, unde și-a făcut o colibă. Dar în curând înfuriatul părinte îi găsi ascunzătoarea, iar Dymphna opunându-se a se reîntoarce cu dânsul în patrie, el decapită cu propriile sale mâini pe fiica sa. De remușcări pentru faptul său odios, nu mai află nicăeri liniște și muri în cele din urmă nebun. Dymphna, victima unei furii smintite, deveni patroana alienaților și fu ca atare venerată și implorată în cazuri de boală mentale. Din toate părțile începură a veni bolnavi la localitate, unde martira a viețuit și a murit. De oarece cei bolnavi aveau nevoie de ajutorul oamenilor sănătoși pe timpul petrecerii lor pe locul sfânt, s'a decis multă lume sănătoasă a se stabili definitiv aici, cu misiunea de a îngriji pe cei bolnavi. În atare mod s'au înființat colibe lângă colibe, astfel cu timpul s'a dezvoltat colonia familiară Gheel.

În secolul al XIII-lea în locul biseriței închinată

s-tului Martin, s'a clădit o catedrală mare în stil gotic dedicată martirei Dymphna, iar Papa dela Roma a autorizat în mod formal cultul Dymphnei. În biserică mi s'a arătat un fragment din sarcofagul ei de piatră, păstrat într'un sicriu de sticlă, așezat sub un mare tablou reprezentând viața principesei irlandeze în sculptură de lemn de o rară frumusețe. În întunecimea evului mediu, simplele rugăciuni au degenerat în exorcism, tortură și flagelație spre a izgoni din trup duhul rău. În urmă în locul acestor proceduri medievale au venit iarăși rugăciunile. Într'un colț al bisericii în dosul altarului mi s'a arătat o mică criptă construită în piatră cu un pilastru masiv la mijloc, care susține boltă criptei; pe acest loc ar fi murit Dymphna. Cei cari imploră ajutorul ei se târesc în genunchi de nouă ori în jurul acestui pilastru, de aceea lespezile de piatră erau lustruite și uzate. Pe când colegul din Gheel îmi dădea aceste explicațiuni, îmi veni în memorie că și la noi în Craiova icoana dela biserică Madona-Dudu a avut un rol identic.

Secole întregi, soarta alienațiilor a fost foarte tristă în Gheel, erau rău îngrijiți, iar munca lor exploatată într'un mod neomenos. Guvernul prin numeroase ordonanțe dela 1676 încoace, a încercat a aduce oarecare regulă în această ciudată republică, însă fără rezultat satisfăcător. În fine în anul 1850 colonia fiind declarată ca proprietatea Statului, se subordonă unei direcțiuni medicale, și cu aceasta începe o altă epocă pentru Gheel. La 1862 s'a clădit o infirmerie centrală

cu 80 paturi, pentru observarea pacienților noui admiși, spre a constata dacă sunt apți sau nu pentru asistența familiară. Azi această infirmerie este mărită și modernizată.

Orășelul Gheel cu o populație de 13.000 locuitori, situat 46 kilometri departe de Anvers, prezintă un aspect curat și bine îngrijit ca toate localitățile din Belgia. Strada principală „Rue dela Station“ are case foarte frumoase, afară de catedrala Dymphna, pe piața cea mare cu un mic parc se găsește altă biserică Sainte-Amande în stil gotic tot așa de mare. Pentru bătrânii infirmi există un azil prea frumos; teatru, tramvaiu electric, hoteluri etc. Circa 1200 familii îngrijitoare (Nourriciers) asistă azi 2500 bolnavi, repartizați parte chiar în oraș, iar parte în mahalalele și cătunele învecinate. Pe fiecare an se primesc circa 500 pacienți noi. Toată colonia are o întindere de 11.000 hectare și este împărțită în patru secțiuni sub controlul câte unui medic și al unui prim gardian. Supravegherea întreagă o are medicul șef, care locuiește în infirmeria centrală. Medicii de secțiuni sunt obligați a vizita pe fiecare bolnav odată pe lună, iar medicul șef de două ori pe an. O comisiune permanentă, numită de ministerul justiției, controlează și decide despre îmbunătățirile de introdus. La repartizarea bolnavilor să iau în considerațiune deosebitele aptitudini și înclinațiuni ale îngrijitorilor, unii primesc bolnavi înclinați spre violență, alții pe cei necurați, iar alții primesc pe idioți. De regulă pacienții cei curați și docili sunt internați

chiar în Gheel, iar cei necurați, idioți sau violenți se repartisează la periferia orașului sau prin mahalalele și cătunele învecinate. Acte de violență din partea bolnavilor sunt foarte rare, iar vreun omor nu s'a întâmplat de o jumătate de secol precum îmi asigură colegul belgian din localitate. Ultima victimă a fost prin anul 1860 chiar primarul, contra căruia un bolnav nutrea o ură obsedată, până ce într'o zi cu toată supravegherea a găsit ocaziune de a repune viața inamicului său închipuit. Mormântul nenorocitului primar cu un mare monument comemorativ donat de Stat, se află lângă biserica Dymphna. Bolnavii circulă pe stradă și șed prin cafenele, astfel că un străin de localitate nu știe cu cine are de a face, cu un locuitor sănătos la minte ori bolnav. Prima persoană ce ne-a întâmpinat la intrarea în oraș, a fost un bătrân grandoman, care aveă atârnat peste cincizeci de medalii pe tot pieptul. Aveă ideia fixă că a luat parte la toate războaiele dela Austerlitz până la Sedan. Toți îi erau cunoscuți și toți au fost soldați francezi ori belgiani și au servit sub ordinele sale. Profesorul Klippel din Paris pe care nu-l văzuse niciodată, s'a luptat sub ordinele sale ca „chasseur à piéd“ în nu știu care bătălie, pe când profesorul nici nu era născut; iar zărindu-mă pe mine îmi strânse mâna cu căldură, reproșându-mi că de ce viu atât de rar să-l văd. Văzându-mă de statură voinică, repede își imagină că aîn fost cuirasier, luând parte sub ordinele sale în vestita șarjă de cuirasieri în bătălia dela Waterloo în anul 1815.

Populațiunea se distinge prin bunătate, amabilitate și sinceritate. Nu poate fi mai mare rușine decât de a fi șters de pe lista îngrijitorilor (des nourriciers). Locuitorul împarte cu bolnavul sieși încredințat casa, masa, munca și petrecerile, cu un cuvânt îl consideră ca un membru al familiei sale. A trata bine pe bolnavi, este pentru toți o datorie comună și sfântă, despre care fiecare este pătruns printr'o tradiție multi-seculară.

Costul întreținerii variază între 85 centime până la 1 franc și 25 centime pe zi pentru cei săraci; iar pentru cei avuți dela 1200—2500 franci pe an. Am vizitat în strada principală o casă foarte cochetă cu parter și un etaj, proprietatea unei familii distinse din Gheel. Curățenie și acurateță belgiană, coridoarele, bucătăria, latrinele, baia casei toate căptușite la pereți cu plăci de majolica albă; sus ne-a arătat stăpâna casei locuința pensionarului ei — un dormitor spațios și un salonaș. Masa e luată împreună. Plata 2500 franci pe an — un preț inexplicabil de mic în comparație cu scumpetea din țara românească.

Am găsit interesant a da relațiuni mai detaliate despre colonia Gheel, de oarece este unica în lume în felul său, iar principiul pe care se bazează este un ideal în asistența familiară a alienaților.

La 4 August, orele 7½ dimineața congresul a părăsit în mod definitiv Bruxelles spre a continua după program ședințele sale în Liège. La 9 ore și 3 minute am ajuns în Liège, iar la orele 10 ședințele s'au

deschis în institutul de fiziologie sub președenția d-lui Francotte, profesor la universitatea din Liège. S'a dezvoltat a III-a sesiune „*Alcoolism și criminalitate*“, raportori d-nii dr. Ley (Bruxelles) și René Charpentier (Paris).

Raportul foarte documentat este resumat în următoarele concluziuni:

1. Alcoolismul este unul din factorii principali ai criminalității. Experiențele sociale de supresiune temporară sau definitivă a băuturilor alcoolice, cât și diminuarea imediată și concomitentă a frecvenței actelor criminale, au dat în anii din urmă probe definitive.

2. Măsurile medicale și judiciare actuale contra criminalității alcoolice, internarea într'un azil de alienați sau condamnarea la o scurtă pedeapsă, sunt măsuri rele, insuficiente și periculoase.

3. Alcoolicii delictosi sau criminalii trebuiesc internați ca măsură judiciară într'o secțiune specială anexasă azilelor de potatori și supuși aceluiași regim de abțință și muncă. Durata internării trebuie limitată, nu prin gravitatea actului comis, ci prin mersul boalei și prin influența mai mult sau mai puțin favorabilă a tratamentului medical.

4. Printre măsurile sociale preconisate contra alcoolismului, numai prohibirea alcoolului a dat rezultate adevărat utile. Adopțiunea sa trebuie preparată prin educațiunea poporului la școală, la cazarmă și prin societăți antialcoolice.

La susținerea raportului dr. Charpentier și-a mai

exprimat desideratul, ca orice azil de potatori să fie dirijeat de un personal medical și de infirmieri absolut abstenenți.

Acest din urmă desiderat al raportorului a fost punctul de plecare a unei discuțiuni vii, în parte chiar humoristice. Oratori dintre cei mai distinși au combătut abuzul, iar nu usul moderat a vinului și berei, fiind toți de acord pentru suprimarea alcoolului, a rachiului și a aperitivelor.

Excelentul profesor de psihiatrie Regis dela Bordeaux, a supus unei critice severe doleanțele unei abstenențe totale. Ca fiul viilor dela Bordeaux, nu va renunța niciodată la usul moderat a celebrului vin produs acolo. Unde există un bun vin, nu există alcoolismul; iar în timpul destul de lung de trei zeci de ani, nu a putut constata la Bordeaux nici un cas de alcoolism datorat vinului. În fine găsește ca o măsură nedreaptă și irealisabilă excomunicarea funcționarului dintr'un azil pentru alcoolici, pentru că obișnuiește a bea la masă un pahar de vin.

Simpaticul profesor Crocq de la Bruxelles accentuă că berea este o beutură națională a patriei sale, deci, a suprima toate fabricile, ar fi pentru Belgia tot așa un dezastru economic ca și exterminarea viilor în Franța. În fine conchise ca și Regis, că ar fi o atingere a libertății individuale a prohibi funcționarilor prin azile usul vinului sau al berei, cari beuturi sunt inofensive dacă sunt consumate cu moderațiune.

Profesorul Minor dela Moscova, expuse că neno-

rocirea Rusiei este alcoolul (votca). Acțiunile medicilor sunt paralizate chiar de fisc, care nu are în vedere decât urcarea veniturilor statului *).

Domnii Graeter (Basel) Voivenel (Toulouse) François (d'Audenarde) Fortineau (Nantes) Demanchy (Paris) sunt de părerea raportorilor, ca orice beutură fermentată să fie interzisă nu numai în azilele pentru potatori ci și în ospiciile de alienați. Berea și vinul abuzate aduce la același rezultat funest ca și alcoolul propriu zis. Alcoolul n'ar trebui liberat decât de farmaciști pe baza unei ordonanțe. În fine abstenența totală este un ideal de dorit.

Discuțiunea a fost închisă printr'o scurtă dar substanțială replică a raportorilor dr. Ley și dr. Charpentier, cari accentură din nou conclusiunile lor abstinente. D-l Ley termină prin aceste cuvinte: un medic, care bea vin sau bere înaintea bolnavului său, pierde asupra acestuia toată autoritatea morală; aceasta

) Ca o confirmare drastică a celor expuse de neurologul rus de la Moscova, poate servi următoarea corespondență din St. Petersburg, ce găseșc în ziarul «Neue freie Presse» din Viena dela 15 Septembrie 1910. Ministrul de finanțe al Rusiei, a depus Dumei proiectul de buget al Statului pe anul 1911. În acest buget figurează **monopolul alcoolului cu un câștig net de 671 milioane ruble. În darea de seamă oficială anexată acestui proiect bugetar, ministrul de finanțe sp. ră., că consumul rachiului se va augmenta încă mai mult în urma recoltei favorabile. Ziarele rusești critică cu asprime acest câștig enorm al Statului izvorât din beția poporului. Astfel ziarul «Sviet» se exprimă cu amărăciune: este trist, ca imensele resurse ale Rusiei să producă un venit atât de insuficient, încât ministrul de finanțe este nevoit să-și bazeze socotelile pe venitul monopolului alcoolului, cu alte cuvinte pe vițiul beției poporului.*

este ca și cum un medic căutând pe un morfioman și-ar face înaintea lui o injecție cu morfină.

Ședința după amiazi a fost consacrată audițiunii mai multor comunicări și la fine după propunerea d-lui Binet-Sanglé (Paris) s'a votat după oare-care opozițiune următoarea moțiune :

Al XX-lea congres al medicilor alieniști și nevrologiști ai țerilor de limba franceză, emite dorința ca națiunile civilizate să substitue regimului penitenciar actual, care tinde mai mult a pedepsi pe culpabil decât de a preservă pe inocent, un regim care precisează ca scop :

1. A pune pe delincuent sau pe criminal în imposibilitatea de a face rău ;

2. A proporționa durata pedepsei sale cu durata nocivității sale, iar dacă este curabil, a fi supus într'un stabiliment apropiat la un tratament în raport cu natura crimei sale sau a delictului său.

3. Că toate facultățile de drept să fie înzestrate cu o catedră de criminologie și patologie mentală.

În urmă s'au votat mai mulți membri noi în comitetul permanent, în locul celor eșiți la sort, demisionați sau decedați și se decide ca viitorul congres să se țină la Tunis în Aprilie 1911.

Coincidență curioasă. Puține zile înaintea acestui congres nevrologic și psihiatric, în care s'a discutat, ca o cestiune principală, alcoolismul cu efectele sale sociale și patologice dela 23—26 Iulie a avut loc la Bruxelles I-iul congres internațional pentru fabricațiu-

nea berei. Oratorii acestui congres au combătut mișcarea antialcoolică, mai ales în forma sa extremă, care tinde la o abținere forțată dela orice băutură alcoolică, considerând această mișcare ca un pericol pentru dezvoltarea unei industrii cât și a culturii produselor necesare, cari dau existența nenumăratelor familii. Că nu usul moderat ci abuzul periclitează sănătatea, sau după cum s'a exprimat profesorul Duclaux: „les seules boissons hygieniques sont celles dont on n'abuse pas!“

Simpaticul profesor dr. E. Struve, dela Academia de chimie industrială din Berlin, o veche cunoștiință a mea, la vizita ce i-am făcut la 25 August la Hermsdorf, aproape de Berlin, mă onoră cu o broșură intitulată: *Mișcarea antialcoolică și însemnătatea ei pentru industria fabricațiunei berei*. Conferință ținută la 24 Iulie 1910 la I congres internațional a fabricațiunei berei la Bruxelles. Autorul consideră mișcarea antialcoolică de azi ca o degenerare radicală a mișcării de temperanță din trecut. Că datele statistice medicale și criminaliste nu sunt concludente, că sunt unilaterale și exagerate. Citează în această privință chiar pe eminentul psihiatru Kraepelin dela München, care deși un predicator al abținerei complete, găsește după datele statistice că din 10.000 oameni numai doi sunt vătămăți în facultățile lor psihice prin alcoolism. Că tehnica modernă prepară azi o bere excelentă, care consumată cu moderațiune nu poate vătămă organismul unui om adult și sănătos, din contră, este un stimulent folositor pentru buna sa stare fizică și

psihică. Numai abuzul este periculos, care trebuie combătut cu toată seriozitatea. Fanatismul abstenenței se îndreptează în prima linie contra berei, această beaură a poporului, cea mai puțin alcoolisată din toate beaurile, care în acelaș timp este și hrănitoare. Această agitațiune de abstenență completă, până azi nu țintește regiunile vinicole, unde nu prea are perspective de a pătrunde, știut fiind că sănătatea generală cea mai bună există tocmai aici. Precum am menționat mai sus, excelentul profesor Regis dela Bordeaux, a susținut același lucru două săptămâni în urmă la congresul nevrologic dela Liège. Autorul arată că noțiunile de igienă și salubritate au pătruns azi în stratele cele mai de jos ale poporului, că lumea a devenit mai moderată și că știe să aprecieze în zilele noastre mai bine uzul moderat. Deci o asemenea mișcare, de abstenență completă cu orice preț, face mai mult rău decât bine.

„*Chaque metier a son point de vue!*“ zice un proverb francez.

Industria vinicolă și a berei au oarecum motive a fi îngrijate. Intinderea flagelului alcoolismului a îndemnat pe medicii multor națiuni a se grupa în societăți de medici abstenenți, cari anul trecut s'au federat în congresul internațional la Londra, pentru țările germanice. Medicii francezi alarmați de dezastrele cauzate de absint, s'au constituit dejă într'o societate de medici abstenenți a țărilor latine, care va participa

la I-iul congres de abstenenți francezi ce se va ține la 31 August anul acesta la Grenoble.

Cu votarea locului, unde se va ține congresul al XXI-lea, s'a declarat adunarea științifică închisă, iar seara a avut loc o recepțiune grandioasă, organizată de burgmaestrul orașului Liège, d-nu Kleyer, la palatul municipal, decorat într'un mod festival.

D-nu Kleyer într'o alocuțiune magistrală ură binevenire congresiștilor, ș'apoi arată marea importanță a congreselor medicale pentru binele populațiunei întregi. Ca capul unui oraș mare, primarul trebuie să dea tot sprijinul seu moral și material activității medicilor. Congresele nevrologice și psihiatrice trebuie se intereseze mai cu deosebire pe edilii unui oraș mare, de oarece asistența alienaților cade ca o povară din ce în ce mai grea pe bugetul orașului. Fiindu-i presintat de către președintele congresului profesorul Crocq, simpaticul burgmaestru își exprimă satisfacțiunea că și din depărtata România a venit un medic la congresul dela Liège. In cursul conversațiunei, comunicându-i că peste câteva zile voiu pleca la Berlin spre a studia la clinicele d'acolo noul tratament antisifilitic Ehrlich-Hata, îmi expuse că cestiunea îl interesează în cel mai mare grad, negreșit nu din punctul de vedere pur științific, ci al edilității. Liège este un mare centru industrial, are o populație colosală de lucrători de fabrici și, din nenorocire, prostituția clandestină este enormă. Orașul are un spital special pentru sifilitici, numărul acestora crescând neîncetat, iar tratamentul în

spital fiind de lungă durată după actuala terapie, cheltuielile pentru asistență sunt enorme.

Liège este un oraș superb, situat favorabil pe ambele țărmuri ale unui râu navigabil. Are o bună universitate înzestrată cu laboratoare, institute și clinice moderne. Ca medic m'au interesat spitalele și stabilimentele ospitaliere, cari sunt cu totul moderne. Posedă 2 spitale civile, din cari unul clinica universitară, 1 spital pentru sifilitici, 1 maternitate, 1 spital militar, 1 ospiciu pentru alienați, 1 azil pentru idioți și imbecili, 1 azil pentru bătrâni, 1 institut oftalmic, 1 institut pentru orbi și surdo-muți, 1 dispensar antituberculos, 1 dispensar pentru lucrători de mine contra ankilostomasei, 2 orfelinate și 1 institut provincial bacteriologic.

La acest congres nevrologic și psihiatric, cel mai remarcabil care a avut până acum loc în Belgia, afară de cele trei cestiuni principale, *boala somnului și narcolepsiile, sistematizarea leziunilor trofice în afecțiunile mentale și nervoase, alcoolismul și criminalitatea*, s'au mai făcut încă cinci zeci și două comunicări din domeniul nevrologiei și psihiatriei clinice, a medicinei legale, a anatomiei și terapiei centrilor nervoși, în fine a psihologiei.

Printre aceste comunicări, d-nii Voivenel și Fontaine din Toulouse, au relatat despre două zeci de cazuri de pelagră observate în azilele dela Auch și Saint Lizier, din cari numai în două cazuri s'a putut invoca porumbul. Autorii clasează observațiunile lor

în : 1. alienațiunea consecutivă pelagrei ; 2. heteropelagra ; 3. pelagra apărută la alienați. Pentru aceste din urmă cazuri ei cred că avem a face mai mult cu un sindrom pelagroid cauzat printr'o intoxicațiune intestinală favorizată prin stercofagia multor bolnavi. În discuțiune au luat parte d-nul Parhon din București și subsemnatul, arătând că pelagra fiind foarte răspândită în România, pe baza unui vast material de studiu nu putem admite o adevărată pelagră fără consumul porumbului, în care se succedă de regulă cele trei simptome: turburări cutanate, turburări ale tubului digestiv și în fine turburări mentale.

Zilele de 5 și 6 August au fost consacrate pentru excursiunea cu automobilul în regiunea de sud-est a Belgiei—*pays de Liège et les Ardennes*, spre a vedea mai cu seamă renumitul baraj dela Gileppe și băile dela Spa cu instalațiunile sale superbe.

Astfel în dimineața zilei de 5 August au plecat peste 120 congresiști, printre cari erau și multe dame, cu treizeci automobile dela piața catedralei din Liège, un aspect neobicinuit chiar pentru lumea de acolo. Traiectul total era 300 kilometri.

Am făcut excursiunea în compania unui simpatic coleg spaniol, dr. A. Alonso Martinez, medic legist la Madrid, împreună cu doamna și domnișoara.

Prima stațiune s'a făcut la baraje dela Gileppe, o lucrare grandioasă a tehnicei moderne. Barajul are o înălțime de 47 metri, grosime de 66 metri și lungime de 235 metri; iar lacul artificial format cuprinde o

suprafață de 84 hectare, conținând 12 milioane metri cubi de apă. Apa lacului este utilizată pentru scopuri industriale la Verviers. Acest zid ciclopic este încoronat de un leu de piatră în dimensiuni enorme, 16 metri în lungime, 5 metri în grosime și 13 ½ metri în înălțime, măsurând 21 ½ metri în înălțime totală împreună cu pedestalul. Un mic detaliu: o labă a leului are 1 mtr. 62 ctm. în lungime.

Contemplând acest gigantec leu, care comemorează pe geniul omenesc creator, îmi adusei aminte de un alt leu gigantec, lângă care am stat cu puține zile mai înainte, dar care comemorează pe geniul omenesc distrugător — leul dela piramida depe câmpul istoric dela Waterloo.

La Spa, acest giuvaer al Belgiei — *la reine des Ardennes* — am admirat splendidele instalațiuni balneare, promenadele, saloanele de cură. Societatea anonimă de exploatare a băilor, a oferit congresiștilor o gustare. Pe masă a figurat negreșit plăcuta apă de Spa — dar și delicioase vinuri spaniole, cari au avut incomparabil mai multă căutare, deși în ziua precedentă se discutase cu atâta aprindere alcoolismul și criminalitatea. Membrii celui d'al XX-lea congres nevrologic și psihiatric franco-belgian au aprobat prin aclamațiune părerea unui coleg jovial, că apa de Spa este bună pentru lumea suferindă, dar pentru niște excursioniști sănătoși este preferabil vinul de Porto — *comme un boisson très hygienique, avec condition qu'on n'abuse pas!*

Noaptea au petrecut-o congresiștii la Rochefort. După vizitarea cascadei dela Coo și a grotei dela Han, la 6 August s'a luat dejunul de adio în Dinant situat pitoresc pe râul Meuse. Cei doi președinți, d-nii Crocq și Klippel, resumară într'o frumoasă cuvântare activitatea acestui congres și mulțumiră congresiștilor că au participat în număr așa de impasant. Cuvântul final a fost rostit de excelentul psihiatru dela Bordeaux, profesorul Regis, care ridică paharul său — care a fost plin, dar nu cu apă — în onoarea profesorului Crocq și a valoroasei sale familii, căreia se datorează în prima linie buna reușită a congresului. Sub aclamațiune generală a terminat toastul său, dând un suprem omagiu vinului de Bordeaux și urând a'l putea bea și anul viitor la congresul dela Tunis într'o companie atât de plăcută.

D-l dr. Regis, este o autoritate științifică. Lucrările sale asupra afecțiunilor mentale, tratatul său clasic de psihiatrie, vederile sale personale și originale în cestiuini de psihopatologie și hipnotism fac onoare științei franceze. Acest bărbat de o reală valoare, ales zilele trecute ca corespondent național al Academiei de medicină, inspiră imediat cea mai mare simpatie prin calitățile sale personale.

Reîntorși la Liége prin Namur, unii congresiști s'au înapoiat acasă, iar alții au luat parte la excursiunea în Flandra, pe litoralul Belgian și în Olanda, organizată pentru zilele de 9—17 August.

Subsemnatul am plecat la 7 August dela Liège la Berlin, spre a studîa în clinicele d'acolo noul tratament antisifilitic Ehrlich-Hata. Observațiunile culese acolo, le voiu comunica într'o dare de seamă specială.

